

ROMÂNIA
JUDEȚUL MUREȘ
COMUNA BATOȘ

Web: www.primariabatos.ro, E-mail: batos@cjmures.ro
Cod Fiscal 5181030, Batoș 547085, nr. 302, Telefon / Fax 0265 544212

Nr. 398 din 25.01.2024

RAPORT DE SPECIALITATE

La proiectul de hotărâre aprobarea proiectului „Reabilitarea și restaurarea ansamblului bisericii evanghelice – biserica, turnul-clopotniță, zidul de incintă, construire anexă grupuri sanitare și amenajarea terenului aferent din loc. Batoș, jud. Mureș”

Având în vedere solicitarea Parohiei Evanghelice C.A.Batoș nr. 70/2023 înregistrată la Primăria Batoș sub nr. 2200/27.04.2023.

Ținând cont de faptul că asupra ansamblului Bisericii Evanghelice din localitatea Batoș, declarat monument istoric, au intervenit în timp degradări și deteriorări care împiedică utilizarea adecvată a acestuia, aspect care are repercusiuni la mai multe niveluri: pe de-o parte, deficiențele fizice care nu sunt remediate nu doar că se agravează, ci chiar accelerează procesul de degradare în timp cu consecințe riscante și cu costuri de remediere mult mai ridicate, pe de altă parte, la nivel social, aceste deficiențe conduc la deconectarea comunității față de ansamblu, la lipsa recunoașterii valorii unice a acestuia la nivel local și regional.

Văzând interesul Parohiei Evanghelice CA Batoș de a obține finanțare în vederea reabilitării acestui obiectiv prin depunerea unei cereri de finanțare în cadrul Programului Regiunea Centru, Prioritatea 7 O regiune cu turism sustenabil, Acțiunea 7.1. Dezvoltarea durabilă a comunităților rurale prin punerea în valoare a potențialului lor turistic natural și cultural, apel de proiecte (*Cod generat MySMIS și denumire*) PRC/53/PRC_P7/OP4/RSO4.6/PRC_A7 - Intervenția 7.1.1 – Conservarea, protecția și punerea în valoare a patrimoniului cultural UNESCO și de clasă A, consider ca fiind oportun acordarea sprijinului din partea autorității publice locale în acest sens, prin încheierea acordului de parteneriat, anexat prezentului referat, acord prin care sunt stabilite drepturile și obligațiile părților, contribuția financiară proprie a fiecărei părți la bugetul proiectului, precum și responsabilitățile ce le revin în implementarea activităților aferente proiectului.

Susținerea demersurilor Parohiei Evanghelice CA Batoș, are drept scop crearea posibilității transformării acestui obiectiv într-un obiectiv atractiv pentru enoriași, localnici, turiști și vizitatori la nivel local, regional, național, declanșând astfel impact pozitiv semnificativ la nivel socio-economic și cultural.

Din Documentația de Avizare a Lucrărilor de Intervenție pentru proiectul nr. 1/2023 întocmită de Arhipeisaj Studio s.r.l. și Sfera arhitectura s.r.l. situația existentă se prezintă astfel:

- Ansamblul bisericii evanghelice din Batoș cuprinde cinci corpuri de construcții: C1 – Biserica, C4 – Casa parohială, C5 – Clopotnița, înglobate de zidul fortificat C2 și C3, toate amplasate pe terenul cu numărul cadastral 56166.

- Dintre corpurile de clădire ale ansamblului, sunt clasate ca monumente istorice de categoria A C1 - Biserica (MS-II-a-A-15600.01) și C2, C3, C5 - incinta cu turn-clopotniță (MS-II-a-A-15600.02) – acestea făcând obiectul prezentei documentații, care nu are în vedere corpul C4 - Casa parohială.
- Ansamblul, în starea actuală păstrează numeroase elemente originale, mărturii ale vremurilor în care a fost construit, modificat, utilizat, extins, renovat, reparat (compoziția construcțiilor pe teren, elemente constructive, mobilier, plăcuțe comemorative, inscripții, chiar și un document cu informații istorice în bulbul coifului turnului).
- Prin cercetările efectuate s-au mai descoperit: picturi murale și componente artistice din piatră, ascunse sub zugrăveli/tencuieli, fundații vechi care trimit la intuirea unor construcții anterioare, s-au datat componente structurale și artistice din lemn și mobilier.
- Însumate, toate cele de mai sus întăresc valoarea de monument a ansamblului, relevanța sa în istorie și potențialul său pentru prezent și viitor: pentru comunitatea locală, pentru Ținutul Reghinului și chiar pentru regiune.
- În cadrul întocmirii proiectului, datorită cercetărilor, s-au identificat o suită de degradări și deficiențe, care au ca și consecință utilizarea deficitară a edificiului și care împiedică dezvoltarea ansamblului ca obiectiv de reper în regiune, în ciuda importanței, vechimii, valorii și unicității sale. Mai mult, rămânând netratate, aceste deficiențe riscă să ducă la degradarea totală a ansamblului, unele părți ale corpurilor din ansamblu fiind conform expertizei în stare avansată de degradare, aproape de starea de precolaps.

Se identifică următoarele deficiențe ale ansamblului:

a. amenajarea terenului

- lipsa amenajării și sistematizării terenului, a colectării corespunzătoare a apelor pluviale, lipsa drenajului – acest punct rezumă cea mai importantă deficiență la acest capitol, cauzând deteriorări la nivelul corpurilor de construcție
- lipsa infrastructurii de acces și parcurgere a arealului (alei, indicatoare, informații in situ)
- vizibilitatea redusă datorată vegetației improprie dar și a împrejmuirii înspre drumul communal
- lipsa mobilierului pentru odihnă și contemplare
- lipsa iluminatului exterior
- lipsa unui grup sanitar

b. zidul de incintă

- degradări ale tencuielilor, a învelitorii zidăriei, a șarpantei
- degradări ale ușilor și porților de acces
- degradări ale inscripțiilor valoroase pe zidărie și poarta vestică
- lipsa dirijării corespunzătoare a apelor cauzând umiditatea ridicată din zidărie, prezența mușchilor și lichenilor

c. turnul-clopotniță:

- degradări la nivelul învelitorilor
- degradarea tencuielilor exterioare și interioare, inclusiv a inscripțiilor valoroase
- deficiențe la nivelul planșeului boltit de peste demisol

- dificultatea accesului la nivelul demisolului datorită lipsei înălțimii corespunzătoare
- acces impropriu la nivelurile superioare datorate dimensionării și degradării treptelor
- lipsa instalației electrice în interiorul turnului
- lipsa sistemului de paratrăsnet corespunzător
- dirijarea deficitară a apelor cauzând umiditate în pereți

d. biserica:

- degradări ale învelitorii, cauzând infiltrații în interiorul șarpantei
- lipsa sistemului de paratrăsnet
- probleme structurale și biologice la nivelul șarpantei din lemn
- dirijarea necorespunzătoare a apelor meteorice - degradări ale jgheaburilor și burlanelor și descărcarea apelor în apropierea soclului
- degradări ale tencuielilor și zugrăvelilor, fisuri, deteriorări
- prezența materialelor improprie în contact cu substanța istorică (tencuieli și pardoseli pe bază de ciment, picturi grosolane peste picturile originale ale unora dintre băncile cu parapet)
- tencuieli și zugrăveli exterioare și interioare care acoperă elemente valoroase: componente din piatră și picturi murale
- componente din piatră și din lemn degradate și deteriorate datorită uzurii dar și a intervențiilor improprie
- atacuri biologice la nivelul componentelor artistice din lemn
- deficiențe în ceea ce privește punerea în valoare a clădirii în general și în special a componentelor artistice din lemn, piatră, picturilor murale și a tencuielilor decorative
- zugrăveli interioare improprie
- grad ridicat de umezeală în fundații și zidărie
- deficiențe și degradări ale sistemului structural al fundațiilor, zidăriei, planșelor
- tâmplării exterioare și interioare degradate;
- pardoseli deteriorate datorită uzurii și modificărilor constructive improprie
- acces deficitar către șarpantă
- deficiențe la instalația electrică învechită și care nu răspunde nevoilor contemporane, lipsa sistemului de iluminat corespunzător
- lipsa sistemelor de siguranță - iluminat de siguranță, instalații de protecție la foc
- lipsa instalației termice, care să asigure confortul pentru enoriași dar și a potențialilor vizitatori sau participanți la evenimente
- deteriorări la nivelul orgii

În general, obiectivul prezintă o serie de degradări și deteriorări care împiedică utilizarea adecvată a acestuia, aspect care are repercusiuni la mai multe niveluri: pe de-o parte, deficiențele fizice care nu sunt remediate nu doar că se agravează, ci chiar accelerează procesul de degradare în timp cu consecințe riscante; pe de altă parte, la nivel social, aceste deficiențe conduc la deconectarea comunității față de ansamblu, la lipsa recunoașterii valorii unice a acestuia la nivel local și regional.

Cu toate acestea, în ultimii doi ani, ansamblul, cu precădere curtea bisericii, la inițiativa noului curator al bisericii și în colaborare cu asociația educațională CER, a început să fie utilizat periodic pentru întâlniri în scopuri educaționale non-formale pentru copiii din sat și comună, indiferent de confesiune, etnie, gen, orientare sexuală, etc..

Ansamblul a primit astfel un nou suflu, dând naștere unei puternice motivații ale Parohiei Evanghelice și ale comunității, direcționate către valorificarea sa. Imperativul de a remedia degradările și deficiențele, de a-l pune în valoare, este justificat nu doar de conservarea monumentului ca atare, ci de oportunitatea acestuia de a deveni un catalizator social, turistic, economic al comunității și regiunii.

Obiective preconizate a fi atinse prin realizarea investiției publice

Având în vedere că lucrările principale de intervenție vizează reabilitarea și restaurarea Ansamblului bisericii evanghelice – biserica, turnul-clopotniță, zidul de incintă, obiectivul general atins prin investiție este:

- conservarea, protecția și punerea în valoare a monumentului, revitalizarea și îmbunătățirea stării fizice a construcțiilor și terenului, funcționalizarea spațiilor pentru slujbele religioase, evenimente culturale, comunitare și turism

Derivând din acest obiectiv general, se cristalizează și următoarele obiective adiacente:

- dezvoltarea turismului sustenabil în comună, bazat pe o resursă existentă: patrimoniul construit, monument de importanță națională, pus în valoare corespunzător și dotat cu confortul necesar activităților turistice
- incluziunea socială și accesibilitatea tuturor membrilor comunității într-un ansamblu deschis tuturor segmentelor populației, indiferent gen, rasă, origine etnică, religie sau convingeri, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, statut social
- îmbunătățirea calității vieții localnicilor și vizitatorilor prin oferirea unor spații comunitare de calitate, care pot fi utilizate pentru întâlniri, organizare de activități și evenimente, învățare, petrecere a timpului liber, schimb de experiență
- introducerea tehnologiilor moderne în mediul rural

Toate cele mai sus enumerate au scopul de a crea un obiectiv atractiv pentru enoriași, localnici, actori locali non-profit și din mediul privat, turiști și vizitatori la nivel local, regional, național, declanșând astfel un impact pozitiv semnificativ la nivel socio-economic și cultural.

"Serviciul religios începe doar când lumânările de pe altar sunt aprinse. În restul timpului, biserica a fost întotdeauna un spațiu central pentru întâlnirile comunității, cu activități sociale și culturale. Ea nu a fost vreodată doar un loc pentru slujbe. Acesta este spiritul care ar trebui să persiste" - Transcrierea discuției cu preoteasa Bisericii Evanghelice din Batoș cristalizează intenția acestui proiect: prin intermediul intervenției, se urmărește restabilirea și amplificarea rolului ansamblului în cadrul comunității, astfel încât restaurarea să devină relevantă și sustenabilă din punct de vedere socio-economic și în același timp un reper la nivel regional și național.

Proiectul urmărește îmbunătățirea stării sale constructive, pentru a deveni un obiectiv atractiv pentru enoriași, localnici, organizații non-profit, actori economici locali, turiști și vizitatori.

Obiectivele specifice ale investiției se materializează prin:

a. amenajarea terenului

Obiectivul în ceea ce privește amenajarea terenului este ca spațiul curților bisericii să devină mai potrivite pentru frecventarea slujbelor, vizita turiștilor dar și pentru activitățile comunității: prin crearea aleilor care conectează punctele importante ale ansamblului, a locurilor de șezut, prin dirijarea apelor meteorice, prin crearea infrastructurii de instalații, care vor permite mai multe activități în exterior, prin crearea unei grădini comunitare.

Ca și funcțiuni, terenul aferent - curtea din interiorul zidului, spațiul de la stradă din afara zidului și spațiul din jurul casei parohiale, din afara zidului, va deveni versatil, oferind posibilitatea: organizării târgurilor, a vizionării de filme, organizării evenimentelor tip brunch/picnic, grădinăritului comunitar, concertelor și programelor artistice în aer liber, petrecerii timpului liber, atelierelor, jocului, învățării - toate acestea dedicate copiilor și adulților din și din afara comunității, aparținând oricăror etnii, categorii sociale, confesiuni etc.

b. zidul de incintă

În ceea ce privește zidul de incintă, obiectivul principal este tratamentul corect din punct de vedere fizic al construcției și punerea în valoare a calităților sale arhitecturale, prin reabilitarea tencuielilor și restaurarea porților și a inscripțiilor.

Funcțiunea zidului de incintă este parte din cartea de vizită a ansamblului, cel cu care vizitatorul intră prima dată în contact; acesta obișnuia să aibă rol de protecție, astăzi el își schimbă rolul și trebuie să devină atractiv și să invite.

c. turnul-clopotniță:

Obiectivul intervențiilor la turn este de a îmbunătăți accesibilitatea turnului, atât la nivelul demisolului, cât și la nivelurile superioare,

Din punct de vedere funcțional, pentru turn se prevede o refuncționalizare; în timp ce în trecut era dedicat unui număr redus de persoane, strajei sau clopotarului, astăzi rolul său s-a schimbat iar pentru a fi revitalizat este propus a se deschide pentru un număr mai mare de vizitatori: prin înlocuirea scării clopotarului va fi mai facil accesul, atractivitatea va fi dată de găzduirea de expoziții, informații despre istoric dar și instalații de artă sau experiențe imersive folosind tehnologii interactive.

d. biserica:

Obiectivul principal al restaurării bisericii este de a îmbunătăți starea clădirii și de a opri degradarea care pe anumite zone este deja foarte avansată; de asemenea se urmărește îmbogățirea experienței spirituale atât pentru enoriași, cât și pentru vizitatori sau participanții la diverse evenimente. Acest lucru se va realiza prin remedierea deficiențelor, evidențierea și valorificarea caracteristicilor arhitecturale și a elementelor artistice unice, precum și prin dezvăluirea detaliilor ascunse sub straturile de zugrăveala și tencuială sau revenirea la anumite finisaje din faze inițiale ale edificiului. Revizuirea și regândirea instalațiilor are scopul de a spori confortul în interior – instalațiile de iluminat vor îmbunătăți vizibilitatea, vor îmbogăți atmosfera și valențele arhitecturale, încălzirea în pardoseală va oferi posibilitatea de a utiliza spațiul în toate anotimpurile, deoarece este gândită funcțiunea bisericii, ca loc pentru slujbe și rugăciune, dar și pentru evenimente sociale și culturale. Prin intervențiile propuse, biserica se transformă într-un spațiu care își redobândește rolul în comunitate, devine un spațiu versatil, care poate crea atmosfere distincte prin spațiu, lumină și sunet.

e. construirea unei anexe cu grup sanitar

Pentru a asigura facilități adecvate atât pentru comunitatea locală, cât și pentru vizitatorii acestui sit istoric, se propune construirea unei anexe conținând grupul sanitar și un spațiu tehnic. Scopul acestei construcții este de a întregi ansamblul cu o funcțiune necesară desfășurării tuturor activităților care au loc în ansamblu.

f. dezvoltarea activităților conexe:

- activități soft privind dezvoltarea economică, integrarea socială și inovarea socială (ateliere, evenimente comunitare, expoziții, prelegeri)
- activități de digitalizare: (pagina web, pagină social media, aplicații interactive de descoperire a monumentului, ghiduri audio, felicitare virtuală, instalație interactivă de fly-over)
- activități de creștere a capacității administrative (consultanță în dezvoltarea turismului rural, cooperare transfrontalieră și transnațională)

Din aceste considerente propun Consiliului Local Batoș aprobarea proiectului de hotărâre atașat.

**ÎNTOCMIT,
Viceprimar,
Gliga Ioan**